

**ВПЛИВ ФАКТОРІВ СЕРЕДОВИЩА НА ІННОВАЦІЙНУ
АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ М'ЯСОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ**

*Міняйленко І. В., ст. викладач кафедри економіки підприємства,
Савело Л. В., магістрант*

Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка

У статті визначено основні фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, що впливають на інноваційну активність підприємства м'ясопереробної галузі. Так як в Україні назріла необхідність реальної оцінки проблем, що знижують впровадження інновацій.

In the article certainly basic factors of external and internal environment, which influence on innovative activity of enterprise of m'yasoperobnoy industry. So as in Ukraine coming to a head necessity of the real estimation of problems which reduce introduction of innovations.

Постановка проблеми. В умовах світової економічної та фінансової кризи відчутно знизилась виробничі можливості підприємств. На думку авторів, ця тенденція прямо залежить від рівня інноваційної активності підприємств. В Україні на сьогоднішній день не існує досить чіткого способу оцінки причин, що негативно впливають на інноваційний розвиток в цілому і впровадження новітніх заходів зокрема, тому досить актуальною є проблема аналізу та узагальнення досліджень спрямованих на вирішення даної проблеми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На жаль, сьогодні не існує конкретної системи визначення та оцінювання численних факторів, що так чи інакше впливають на впровадження інновацій, оновлення продукції та технологій на підприємствах України. Дану проблему було висвітлено в окремих роботах як вітчизняних: С. Ф. Покропивний, Новак А. П. [6], Яковлев А. І. [8], Федулова Л. І. [3], так і зарубіжних: Евланов Л. Г., Кутузов В. А. [1], Круглов М. И. [5], Оголева Л. Н. [2] вчених. Проте були розглянуті класифікації факторів, що враховували лише внутрішні умови функціонування підприємства. На даному етапі технологічного та наукового розвитку

суспільства існує необхідність в повному аналізі факторів впливу на інноваційну діяльність для подальшої можливості створення більш ефективної системи впровадження новітніх способів управління виробництвом, новітніх технологій, оновлення продукції.

Метою даної статті є узагальнення та оцінка впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на інноваційну активність підприємств м'ясопереробної галузі на прикладі підприємства ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат», що являється одним із лідерів галузі і розвивається на ринку України з 1998 року. Встановлення рівня інноваційного розвитку підприємства та галузі в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Впровадження інноваційних заходів на промислових підприємствах у складних умовах сучасної економічної ситуації в державі відбувається під дією цілого комплексу внутрішніх та зовнішніх факторів. З позицій системного підходу такі фактори можна згрупувати так:

- техніко-економічні;
- організаційно-управлінські;
- соціально-психологічні;
- інформаційно-комунікаційні [3].

Для оцінювання впливу факторів на інноваційну активність підприємства найчастіше обирають метод експертних оцінок, суть якого полягає в проведенні експертами інтуїтивного аналізу проблеми з кількісною оцінкою суджень та формальною обробкою результатів. Отримана внаслідок обробки узагальнена думка експертів приймається як рішення проблеми. Доцільно розглянути особливості даного методу, як одного з найбільш розповсюджених в системі ситуаційного аналізу і наукового інструменту рішення складних проблем (вирішення проблеми, що знижує інноваційну активність підприємства м'ясопереробної галузі є досить складною і гострою):

- науково обґрунтована організація проведення усіх етапів експертизи, що забезпечує найбільшу ефективність роботи на кожному етапі;

- застосування кількісних методів як при організації експертизи, так і при формальній груповій обробці результатів[1].

Враховуючи той факт, що інноваційна діяльність передбачає постійну зміну комбінацій різних видів творчої праці, які мають цільову спрямованість на отримання певних інновацій та об'єднуються за допомогою особливої організації і управління, як основні фактори її ефективності розглядаються елементи внутрішнього середовища (внутрішньофірмовий потенціал), елементи зовнішнього середовища, прямо та опосередковано пов'язані з її діяльністю, а також реалізацію базових функцій менеджменту на практиці в системі управління інноваційним розвитком підприємства[3].

Така методика визначення впливу факторів середовища на інноваційну активність розроблена колективом авторів на чолі з професором Л. І. Федуловою[3] і використовувалася для підприємств машинобудування.

Автори даної наукової статті використали дану розробку і адаптували її для підприємства м'ясопереробної галузі на прикладі ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат». При проведенні дослідження була врахована сучасна складна ринкова ситуація.

Відповідно до даних проведеної експертної оцінки діяльності ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» не зробити висновок про основні фактори на інноваційну активність підприємства (таблиця 1).

Отже, згідно проведених досліджень на перше місце за значущістю винесено групу інформаційно-комунікаційних факторів, на другій позиції знаходяться техніко-економічні, близько до них організаційно-управлінські фактори. Автори пропонують наступне групування факторів в межах окремої одиниці, що дає змогу більш вузько проаналізувати вплив кожної групи визначених факторів середовища на інноваційну активність ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат».

Аналіз даних проведеного дослідження показує, що найбільш системними та масштабними факторами впливу на хід науково-технічного

розвитку виробництва залишаються фінансові труднощі, що пов'язані з світовою фінансовою кризою.

Механізм мотивації інноваційної діяльності, окрім загальнодержавного стимулювання, має включати і стимулювання всередині підприємств, реалізуватися шляхом підвищення особистої зацікавленості кожного учасника інноваційної діяльності. Техніка, технологія, механізація і автоматизація лише тоді результативні, коли вони ефективно управляються. Тобто, з ростом технічної побудови виробництва зростає значення «людського фактора».

Таблиця 1. Обробка експертних оцінок по підприємству факторів середовища, що впливають на інноваційну активність ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»

Фактори	Номер експерта							Середній бал	Питома вага кожного	Усього	Підсумок
	1	2	3	4	5	6	7				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Техніко-економічні фактори:											5,5
1.1 Матеріально-технічна база підприємства	5	6	5	4	7	6	6	5,6	0,1	0,6	
1.2 Наявність власних фінансових ресурсів	3	4	2	5	3	4	4	3,6	0,1	0,2	
1.3 Платоспроможність підприємства	7	6	6	5	7	6	5	6,0	0,1	0,7	
1.4 Інноваційна спрямованість інвестицій	6	6	5	4	5	5	6	5,3	0,1	0,5	
1.5 Науково-технічна база підприємства	4	3	4	5	3	2	3	3,4	0,1	0,2	
1.6 Зміна ринкової політики, конкурентоспроможність	5	6	7	6	6	5	6	5,9	0,1	0,7	
1.7 Потужність підприємства	7	7	7	6	5	6	7	6,4	0,1	0,8	
1.8 Ціна матеріалів, сировини, напівфабрикатів, комплектуючих	6	6	7	6	7	6	6	6,3	0,1	0,8	
1.9 Наявність базових технологій	7	6	5	6	7	6	7	6,3	0,1	0,8	
1.10 Залучені та позичкові кошти	3	4	2	5	3	4	4	3,6	0,1	0,2	
2. Організаційно-управлінські фактори:											5,3
2.1 Організація управління	5	6	7	6	6	5	7	6,0	0,2	1,2	
2.3 Стиль керівництва	5	6	4	5	3	4	6	4,7	0,2	0,7	
2.4 Централізація управління інноваційної діяльності	4	3	1	3	4	3	2	2,9	0,1	0,3	
2.5 Розвиток інноваційної інфраструктури	5	6	4	6	7	5	6	5,6	0,2	1,0	
2.6 Маркетингові дослідження	6	6	7	5	6	7	6	6,1	0,2	1,2	
2.7 Організаційна структура управління	5	6	4	5	6	5	4	5,0	0,2	0,8	

3. Соціально-психологічні фактори											5,1
3.1 Кадри високої кваліфікації	5	6	7	6	6	7	6	6,1	0,3	1,9	
3.2 Творча активність винахідників та раціоналізаторів	5	5	5	6	4	6	5	5,1	0,3	1,3	
3.3 Можливість самореалізації	4	5	3	3	4	5	5	4,1	0,2	0,9	
3.4 Опір інноваціям з боку працівників підприємства	6	4	5	3	4	5	4	4,4	0,2	1,0	
4. Інформаційно-комунікаційні фактори											6,2
4.1 Інформаційна база даних	6	5	7	6	6	6	6	6,0	0,2	1,0	
4.2 Якість інформаційних ресурсів	6	5	6	7	7	6	5	6,0	0,2	1,0	
4.3 Використання комп'ютерної техніки у сфері проектування і управління виробничими процесами	6	6	7	5	6	7	7	6,3	0,2	1,1	
4.4 Доступ до Інтернету	6	5	7	6	6	6	6	6,0	0,2	1,0	
4.5 Інформація про ринки збуту	6	7	7	7	7	7	6	6,7	0,2	1,2	
4.6 Інформаційні системи управління	5	6	7	6	5	6	7	6,0	0,2	1,0	
5. Регуляторні фактори											5,1
5.1 Державна система стимулювання інноваційної діяльності	5	6	4	5	3	4	6	4,7	0,2	0,9	
5.2 Бюджетні витрати на наукові дослідження	5	6	4	5	6	5	4	5,0	0,2	1,0	
5.3 Залежність від ринків збуту	6	5	7	6	6	6	5	5,9	0,2	1,2	
5.4 Пільги, що заохочують інноваційну діяльність	4	5	3	3	4	5	5	4,1	0,2	0,8	
5.5 Законодавство в сфері охорони інтелектуальної власності	5	6	7	6	5	6	7	6,0	0,2	1,2	

Отже, відповідно дослідження найбільшу значущість мають фактори інформаційно-комунікаційного спрямування, що отримали оцінку в 6,2 бали з 7 можливих, що є досить позитивним для будь якого промислового підприємства. Адже на даному етапі промислового розвитку той хто володіє інформацією володіє всім. Особливістю позитивного інформаційного забезпечення являється гнучка та сприйнятлива система управління, що спирається на комунікаційну систему та зв'язок між підрозділами для швидкого реагування на виробничі проблеми. Товариство має досить високий ступінь автоматизації та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. На підприємстві впроваджено єдину систему моніторингу за виробництвом та реалізацією продукції, всі можливі процеси виробництва автоматизовані, виготовлення продукції відбувається на новітньому обладнанні, що дозволяє забезпечити досить велику потужність підприємства.

Друге місце займає група техніко - економічних факторів. На базу дослідження дані фактори мають досить опосередкований вплив, так як підприємство розробило основні потужності лише в 2001 році, то можна сказати про відносно новітні способи виробництва продукції. На підприємстві постійно оновлюється технічне устаткування, закупаються нові зразки техніки як зарубіжних так і вітчизняних виробників.

Підприємство має достатній рівень фінансової активності і може без затримки погашати свої зобов'язання. Інвестиційна діяльність даного підприємства здебільшого спрямована на розвиток власних потужностей, та підтримку інших підприємств що входять до Групи «Глобіно». Підприємство являється виробником продукції що значно залежить від доходів громадян, проте за роки існування товариство змогло вибороти чільне місце серед конкурентів і стати одним із найбільших виробників ковбасної продукції в Україні. Асортимент продукції підприємства перевищує 250 найменувань. Найширше представлено асортимент виробництва варено-копчених ковбас, м'ясних делікатесів варено-копчених та варених ковбас, сосисок, сарделок. Виробничі потужності ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» дозволяють виробляти 30 тис. тонн м'яса та м'ясних виробів на рік.

Закупівля сировини (тварин живою вагою) здійснюється у тваринницьких ферм та у пов'язаних підприємств. Тварини транспортуються до м'ясокомбінату власним автотранспортом. ТОВ «НВП «Глобинський свинокомплекс», яке спеціалізується на вирощуванні свиней, забезпечує сировиною ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» на 40%. Фінансування діяльності підприємства відбувалося більшою мірою за рахунок запозичених коштів. Про досить активну інноваційну політику свідчать показники балансу підприємства, за якими видно що протягом I півріччя 2010 року валюта балансу ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат» зросла на 16,4%, до 374165 тис. грн., переважно за рахунок необоротних активів, що відбулося внаслідок закупівлі виробничого обладнання та проведення будівельних робіт на експедиційному складі та забійному цеху.

Щодо впливу організаційно - управлінських факторів на діяльність підприємства, то можна зробити висновок про досить високий ступінь організації управління підприємством. Хоча товариство і належить одному власникові, який самостійно проводить контроль за його діяльністю, проте підбрано висококваліфікований склад фахівців які сумлінно виконують свої обов'язки. Загалом підприємство постійно прагне до удосконалення як організаційної структури, так і оснащення підприємства.

Загалом підприємство має досить висококваліфікований склад як працівників, так і управлінського персоналу. За ініціативи товариства в освітніх закладах міста Глобине почалася підготовка кадрового персоналу м'ясопереробної галузі. Підприємство проводить набір кадрів з ближніх міст, що сприяє оновленню виробничого потенціалу та збагачення досвідом провідних спеціалістів галузі.

Відповідно врахування регуляторних (зовнішніх) факторів доцільно відмітити, що підприємства м'ясопереробної галузі прагнуть створення державного стимулюючого середовища для забезпечення інноваційного розвитку. Перш за все, необхідно здійснити ефективну економічну та промислову політику, яка б сприяла розширенню асортименту продукції, її ринків збуту. Також зростання інноваційної активності підприємства залежить від якісної охорони інтелектуальної власності, особливо при створенні нової продукції.

Висновки. Негативний вплив на інноваційну активність досліджуваного підприємства зовнішніх факторів посилюється дією внутрішніх недоліків господарювання.

Недосконалість внутрішньофірмового менеджменту, відставання підприємств від реалій сьогодення, низький рівень освоєння нових технологій призводить до суттєвого зменшення їх інноваційної активності. До перерахованих недоліків також слід віднести недосконалість законодавства та ігнорування стратегічного планування.

Для отримання максимальних прибутків та забезпечення стабільної діяльності підприємств м'ясопереробної галузі доцільно розробити систему стратегічного планування їх просторового розвитку, тобто врахувати досліджені фактори середовища. Це дозволить також підвищити інноваційну активність підприємств.

Доки інноваційний потенціал не буде повністю реалізований, однієї конкурентоспроможності продукції недостатньо для забезпечення високих темпів економічного зростання.

З цих позицій доцільно сформувані механізм раціонального використання інноваційного потенціалу підприємств м'ясопереробної галузі.

Список використаних джерел

1. Евланов Л. Г., Кутузов В. А. Экспертные оценки в управлении. — М.: Экономика, 1982. — 132 с.
2. Инновационный менеджмент: учеб. пособие / Под ред проф. Л. Н. Оголевой. - М.: ИНФРА-М, 2001. - 368 с.
3. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / Ред. Л. І. Федулова. — К., 2005. — 549 с.
4. Інтернет - ресурс «Група підприємств «Глобіно», режим доступу: <http://www.globino.ua>
5. Круглов М. И. Стратегическое управление компанией. — М.: Русская деловая литература, 1998. — 412 с.
6. Покропивний С. Ф., Новак А. П. Ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності: 36. навч.-метод, матеріалів. - К.: КНЕУ, 1997. — 218 с.
7. Рейтинговий звіт (GBMK 002-005) – ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат»
8. Яковлев А. І. Соціально-економічна ефективність нововведень за умов ринку: навч. посібник. — К.: ІСДО, 1994. — 298 с.